

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ТУРИЗМУ ТА МІЖНАРОДНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ТУРИЗМУ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету туризму та
міжнародних комунікацій
доц. Габчак Н.Ф.
«28» серпня 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНІ РЕСУРСИ УКРАЇНИ ТА ЗАКАРПАТТЯ**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Галузь знань	24 «Сфера обслуговування»
Спеціальність	242 «Туризм та рекреація»
Освітня програма	Освітньо-професійна програма «Туризм»
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

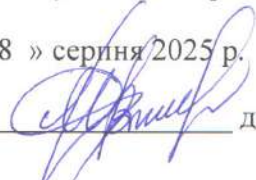
Ужгород - 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «**Туристично-рекреаційні ресурси України та Закарпаття**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **24«Сфера обслуговування»** спеціальності **6.242«Туризм та рекреація»** освітньо-професійної програми «Туризм»

Розробник: **Пеняк П.С.**, кандидат історичних наук, доцент кафедри туризму

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри туризму

Протокол № 1 від « 28 » серпня 2025 р.

Завідувачка кафедри доктор географ. наук, проф. Машіка Г.В.

Схвалено науково-методичною комісією факультету туризму та міжнародних комунікацій

Протокол № 1 від « 28 » серпня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії доктор географ. наук, проф. Машіка Г.В.

© Пеняк П.С., 2025 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2025 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	3	-
Кількість модулів – 1	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 3,3 аудиторних - 60 самостійної роботи - 60	5	7
	Лекції:	
	30	8
	Лабораторні:	
	30	4
Вид підсумкового контролю: залік	Індивідуальні завдання:	
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	60	

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Туристично-рекреаційні ресурси України та Закарпаття» є формування в здобувачів вищої освіти базового рівня знань та фахового розуміння геопросторових аспектів організації та функціонування національного туристично-рекреаційного комплексу на базі ринкових механізмів у відповідності до глобальних процесів та необхідності входження України в світову індустрію туризму; формування уявлення про наявний туристично-рекреаційний потенціал країни загалом та Закарпатської області зокрема, туристично-рекреаційне районування України, особливості рекреаційного природокористування в окремо взятому рекреаційному районі країни; формування знань про об'єкти пізнавального, спортивного та оздоровчого туризму різних регіонів України, їх туристичний потенціал та перспективи його реалізації, вироблення вмінь обчислити основні показники туристичного потенціалу та на їх основі зробити висновки про туристичну привабливість регіону.

Предметом вивчення навчальної дисципліни виступають окремі складові туристично-рекреаційного потенціалу: природні та історико-культурні рекреаційні ресурси, ступінь їх освоєння й характер використання; туристичні і рекреаційні заклади та інші об'єкти сфери відпочинку; різноманітні аспекти туристичного руху; форми і види національного туристичного продукту, специфіка та тенденції регіонального туризму.

Основні завдання навчальної дисципліни: засвоєння здобувачами вищої освіти теоретико-методологічних основ українознавчо-геотуристичних досліджень; визначення природних та суспільно-історичних складових національного туристично-рекреаційного потенціалу; вивчення характерних рис та особливостей геопросторової організації туристично-рекреаційного комплексу України; виявлення основних проблем та перспектив розвитку туристичної індустрії України у відповідності до світових вимог та необхідності інтеграції держави в глобальну індустрію туризму; засвоєння існуючих схем туристично-рекреаційного районування України; визначення величини туристично-рекреаційного потенціалу рекреаційних районів України; окреслення перспективних напрямів розвитку туристично-рекреаційного комплексу України; отримати знання про туристично-рекреаційні ресурси та особливості геопросторової організації туристично-рекреаційного комплексу Закарпатської області.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК)

ІК. Здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку України, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК4. Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК1. Знання та розуміння предметної області й специфіки професійної діяльності.

СК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях по організації туристичних маршрутів територією України.

СК3. Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал регіонів і локальних територій.

СК5. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму загалом та окремих його форм і видів.

СК7. Здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Туристично-рекреаційні ресурси України та Закарпаття**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП)

- ОК 1.1.1. Історія та культура України
- ОК 1.2.3 Рекреаційна географія
- ОК 1.1.6 Основи наукових досліджень

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньо-професійної програми «**Туризм**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання Когнітивна (пізнавальна) сфери	Шифр ПРН
1.Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів	ПРН1
2.Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації, туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук	ПРН2
3.Знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ	ПРН3
4.Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території	ПРН5
5. Аналізувати ефективність використання туристично-рекреаційних ресурсів регіону при створенні туристичного продукту	ПРН24

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Туристичні ресурси України та Закарпаття**»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
1.Знати предмет, завдання, основні поняття й терміни навчальної дисципліни	ПРН1
2. Вміти пояснити особливості розвитку туристично-рекреаційної галузі України загалом та Закарпатської області зокрема.	ПРН5
3.Оволодіти знаннями щодо рекреаційного районування України.	ПРН24
4. Вміти визначати регіональні особливості функціонування окремих видів туризму	ПРН3
5. Знати механізм формування ТРС Закарпаття, його властивості та проблеми територіальної організації рекреаційної діяльності	ПРН5
6.Оволодіти знаннями стратегії розвитку туристично-рекреаційного сегменту економіки України	ПРН2

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Для здобувачів вищої освіти у процесі викладання навчальної дисципліни «**Туристично-рекреаційні ресурси України та Закарпаття**» передбачено застосування академічних традиційних та проблемно-орієнтованих інноваційних навчальних технологій, метою яких є формування та удосконалення навиків творчого аналізу інформації, креативних підходів до її презентації та розвиток критичного мислення здобувачів вищої освіти. У процесі виконання самостійної роботи здобувачами вищої освіти перевага надана ініціативному самонавчанню, що дозволяє здобувачам вищої освіти обирати та досліджувати проблемні питання за інтересами з питань туристичних ресурсів.

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до положень «Про організацію освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет».

Для оцінювання знань здобувачів вищої освіти використовують такі форми контролю:

1. Усна (відповідь здобувачів вищої освіти на окремі питання по темах з теоретико-методологічних засад туристичних ресурсів, колоквиум під час розгляду проблемних питань та дослідження туристично-краєзнавчого потенціалу окремих областей України, захист презентацій або проектів туристичних маршрутів по регіонах України).
2. Письмова (індивідуальні роботи по туристичному потенціалу окремих областей України, модульні контрольні роботи наприкінці вивчення певного модуля).

Перевірка рівня навчальних досягнень здобувачів з дисципліни «**Туристично-рекреаційні ресурси України та Закарпаття**» здійснюється на основі результатів модульних контрольних робіт та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форма поточного контролю: комплексна

Форма модульного контролю: письмова

Форма підсумкового семестрового контролю: усна

Упродовж семестру проводяться дві модульні контрольні роботи, обов'язкові для всіх здобувачів вищої освіти. До модульного контролю знань №1 з навчальної дисципліни «Туристично-рекреаційні ресурси України та Закарпаття» включено навчальний матеріал змістового модулю I (теми 1-7), а до модульного контролю №2 – відповідно матеріал змістового модулю II (теми 8 - 15).

Поточний контроль знань здобувачів вищої освіти здійснюється за такими складовими:

- перевірка знань здобувачів вищої освіти на лабораторних заняттях;
- контроль за виконанням індивідуальних завдань та самостійної роботи.

При оцінюванні знань здобувачів вищої освіти увагу акцентовано на:

- усних відповідях на лабораторних заняттях;
- активності участі в колоквиумах, дискусіях та вміння аргументувати свої відповіді;
- виконання практичних завдань по засвоєнню туристичного потенціалу окремих областей України та теоретико-методологічних засад вивчення туристичних ресурсів;

- підготовка рефератів та їх захист;

- підготовка усних доповідей ;
- підготовка презентації та її захист;

- підготовка проекту туристичного маршруту по областях України та його захист тощо.

Максимальна оцінка поточного контролю становить 40 балів.

Протягом семестру здобувачі вищої освіти вивчають один модуль з дисципліни. Він складається з двох змістових модулів. Після виконання кожного з них здійснюється поточний контроль. Оцінювання навчальних досягнень та практичних навичок здобувачів здійснюються за

100-бальною системою за кожний змістовий модуль. Загальна кількість балів за семестр з навчальної дисципліни складається із середнього арифметичного балу за модулі

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7			60	100
5	6	5	6	6	6	6				

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15		60	100
5	5	5	5	5	5	5	5			

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2		Модуль	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття						
Лабораторні заняття (допуск, виконання та захист)	6	20	7	20		
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні						
Письмове тестування при тематичному оцінюванні						
Презентація	1	20				
Реферат			1	20		
Есе						
Модульна контрольна робота	1	60	1			
Разом		100		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Після виконання програми змістового модулю у визначений деканатом термін здійснюється поточний модульний контроль у вигляді письмових завдань, який оцінюється у межах від 1 до 60 балів. Максимальну кількість балів отримає той здобувач вищої освіти, який ґрунтовно знає програмовий матеріал, правильно розкрив суть питання. Якщо з об'єктивних причин здобувач вищої освіти не пройшов модульний контроль у визначений термін, то він має право за дозволом деканату пройти його протягом двох тижнів після виникнення заборгованості.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Здобувач вищої освіти, який в результаті поточного оцінювання за модулем отримав більше 60 балів, має право не складати залік з дисципліни. У такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість вноситься загальна підсумкова оцінка. При умові, що здобувач (ка) вищої освіти хоче покращити підсумкову оцінку за модуль із дисципліни, він (вона) має складати залік. Здобувач вищої освіти, який в результаті підсумкового оцінювання за модулем отримав менше 60 балів, зобов'язаний складати залік з дисципліни. В разі, якщо відповіді здобувача вищої освіти під час заліку оцінені менше ніж 60 балів, він (вона) отримує незадовільну підсумкову оцінку. При цьому результати поточного контролю не враховуються.

Згідно з «Положенням про оцінювання навчальних досягнень студентів ДВНЗ «УжНУ», підсумковий (семестровий) контроль проводиться у відповідності до графіка навчального процесу та розкладу заліково-екзаменаційної сесії, затверджених у встановленому порядку.

Підсумковий контроль у формі семестрового заліку проводиться за навчальним матеріалом, визначеним робочою навчальною програмою дисципліни у повному обсязі за семестр. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий (семестровий) контроль, та критерії оцінювання результатів навчальної роботи здобувачів вищої освіти доводяться до їх відома на початку вивчення дисципліни. Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

Підсумковий контроль оцінюється за національною шкалою та дублюється за стобальною шкалою з оцінкою ECTS. Оцінювання навчальних досягнень та практичних навичок здобувачів вищої освіти під час заліку здійснюються за такою шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	Зараховано
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються здобувачі вищої освіти, які не виконали умови договору про навчання та усі види обов'язкових робіт (практичних завдань, індивідуальних завдань, презентацій, рефератів тощо), передбачених робочою програмою, а також підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Відповідальний працівник деканату у відомості проти прізвища такого здобувача вищої освіти робить позначку «недопущений».

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Науково-методологічні засади вивчення туристичних ресурсів

1. Сучасні тенденції світового туризму.
2. Місце України на світовому ринку туристичних послуг.
3. Поняття про туристичні ресурси та їх класифікація.
4. Пошук інформації про наявність та характер туристичних ресурсів.

Тема 2. Кліматичні туристичні ресурси та умови України

1. Туристична оцінка кліматичного потенціалу України.
2. Південне узбережжя Криму як один із основних кліматичних туристичних районів України.
3. Кліматичні умови Карпат і Кримських гір як один із важливих факторів рекреації.
4. Клімат та кліматичні курорти степової зони України.
5. Клімат та кліматичні курорти лісостепової зони України.

Тема 3. Бальнеологічні ресурси України

1. Лікувальні властивості мінеральних вод України.
2. Лікувальні грязі як складова бальнеологічних ресурсів.
3. Озокерит як один із видів бальнеологічних ресурсів.

Тема 4. Водні туристичні ресурси України

1. Туристичні комплекси узбережжя Чорного та Азовського морів.
2. Річки України як об'єкт туристичного використання
3. Озера та їх рекреаційна привабливість.
4. Рекреаційна цінність водосховищ, водоспадів, гідрологічних заказників України.

Тема 5. Біотичні туристичні ресурси України

1. Поняття про біоту.
2. Ліси як компонент природних туристичних ресурсів.
3. Ботанічні та зоологічні пам'ятки природи. Заказники. Дендропарки.
4. Заповідно-мисливські угіддя як туристичний ресурс.

Тема 6. Туристичні ресурси природно-заповідного фонду України

1. Загальні відомості про природно-заповідний фонд України.
2. Біосферні заповідники та їх характеристика.
3. Природні заповідники та їх особливості.
4. Національні природні парки.

Тема 7. Рельєф України як туристичний ресурс

1. Українські Карпати й Кримські гори та їх туристична привабливість.
2. Височини як туристичний ресурс.
3. Спелеотуризм в Україні.
4. Рельєф як один із елементів ландшафту.

Модуль 2

Тема 8. Історико-культурні ресурси України

1. Суть та складові поняття «історико-культурні ресурси».
2. Археологічні старожитності України.
3. Історичні пам'ятки України.
4. Архітектурні й пам'ятки монументального мистецтва України.
5. Пам'ятки й пам'ятні місця пов'язані з життям та діяльністю відомих людей.

6. Об'єкти культурної спадщини ЮНЕСКО в Україні.

Тема 9. Етнічні ресурси України

1. Поняття етнічної культури.
2. Основні етапи формування українського етносу.
3. Етнокультурні регіони України та їх характеристика.
4. Етноси, які проживають на території України.

Тема 10. Санаторно-курортне господарство України

1. Визначення поняття «курорт», нормативно-правова база діяльності санаторно-курортного господарства. Класифікація курортів.
2. Спеціалізація південного курортного регіону.
3. Західний курортний регіон та його характеристика.
4. Особливості центрального курортного регіону України.

Тема 11. Транспорт й транспортна інфраструктура

1. Автотранспорт та його вплив на розвиток туристичної сфери.
2. Залізничний транспорт й туризм.
3. Авіаперевезення в Україні та їх залучення до туристичної галузі.
4. Водний транспорт та його роль у галузі туризму.

Тема 12. Сфера гостинності в Україні

1. Минуле організації готельної справи в Україні.
2. Перехід готельної справи в Україні на ринкові засади.
3. Сучасний стан готельної справи в Україні.

Тема 13. Туристичні підприємства України

1. Основні форми організації туристичного процесу.
2. Структура туристичної діяльності.
3. Підготовка кадрів для сфери туризму.

Тема 14. Природні туристично-рекреаційні ресурси Закарпаття

1. Клімат й кліматичні курорти краю.
2. Бальнеологічні ресурси Закарпаття.
3. Водні туристичні ресурси регіону.
3. Біотичні ресурси краю.
4. Рельєф Закарпаття як туристичний ресурс.

Тема 15. Історико-культурні ресурси Закарпаття

1. Археологічні старожитності.
2. Історичні пам'ятники.
3. Архітектурні й пам'ятники монументального мистецтва.
4. Пам'ятники й пам'ятні місця, що пов'язані з життям та діяльністю відомих людей.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин
	Форма навчання: денна

	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
4-й семестр						
Змістовий модуль 1.						
Тема 1. Науково-методологічні засади вивчення туристичних ресурсів	6	2				4
Тема 2. Кліматичні туристичні ресурси та умови України	8	2		2		4
Тема 3. Бальнеологічні ресурси України	8	2		2		4
Тема 4. Водні туристичні ресурси України	8	2		2		4
Тема 5. Біотичні туристичні ресурси України	8	2		2		4
Тема 6. Туристичні ресурси природно-заповідного фонду України	8	2		2		4
Тема 7. Рельєф України як туристичний ресурс	8	2		2		4
Модульна контрольна робота	2		2			
Разом за модуль	56	14		14		28
Змістовий модуль 2.						
Тема 8. Історико-культурні ресурси України	8	2		2		4
Тема 9. Етнічні ресурси України	8	2		2		4
Тема 10. Санаторно-курортне господарство України	8	2		2		4
Тема 11. Транспорт і транспортна інфраструктура	8	2		2		4
Тема 12. Сфера гостинності в Україні	8	2		2		4
Тема 13. Туристичні підприємства в Україні	8	2		2		4
Тема 14. Природні туристично-рекреаційні ресурси Закарпаття	8	2		2		4
Тема 15. Історико-культурні ресурси Закарпаття	8	2		2		4
Модульна контрольна робота	2		2			
Разом за модуль	64	16		16		32
Разом за семестр	120	30		30		60

6.3. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Кліматичні туристичні ресурси та умови України	2	1
2	Бальнеологічні ресурси України	2	1
3	Водні туристичні ресурси України	2	1
4	Біотичні туристичні ресурси України	2	
5	Туристичні ресурси ПЗФ України	2	
6	Рельєф України як туристичний ресурс	2	
7	Модульна контрольна робота	2	

8	Історико-культурні ресурси України	2	1
9	Етнічні ресурси України	2	
10	Санаторно-курортне господарство України	2	
11	Сфера гостинності в Україні	2	
12	Туристичні підприємства в Україні	2	
13	Природні туристично-рекреаційні ресурси Закарпаття	2	
14	Історико-культурні ресурси Закарпаття	2	
15	Модульна контрольна робота	2	
	Разом:	30	4

6.4. Самостійна робота

№з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні засади дисципліни	5
2	Підходи до класифікації туристичних ресурсів. Кадастр та реєстр туристичних ресурсів.	5
3	Методи оцінки придатності окремих видів природних ресурсів для туристично-рекреаційної діяльності	5
4	Природні умови формування бальнеологічних ресурсів України. Історія бальнеології	5
5	Печери як пам'ятки природи. Характеристика печер. Спелеотуризм в Україні.	5
6	Водно-болотні угіддя в системі рекреації і туризму	5
7	Значення лісових ресурсів у системі природних рекреаційних ресурсів	5
8	Проблема туристичного районування, основні школи та підходи	5
9	Види природоохоронних територій України	5
10	Причорноморський ресурсно-рекреаційний район	5
11	Карпатсько-Подільський ресурсно-рекреаційний район	5
12	Історико-культурна спадщина Закарпаття як туристичний ресурс	5
	Всього	60

6.5. Індивідуальні завдання

Для засвоєння матеріалу навчальної дисципліни «**Туристично-рекреаційні ресурси України та Закарпаття**» здобувачем першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, окрім аудиторних занять (лекційних, практичних занять) та самостійної роботи, значну увагу приділено індивідуальним завданням здобувача. Індивідуальна робота здобувача є **варіативною**, зокрема вона включає:

- написання конспектів у межах навчальної дисципліни «Туристично-рекреаційні ресурси України та Закарпаття» із теми за заданим планом або планом, який здобувач розробив самостійно;
- виконання практичних завдань;
- підготовка мультимедійних презентацій туристичних маршрутів територією країн світу, які здобувач узгоджує з викладачем навчальної дисципліни «Туристично-рекреаційні ресурси України та Закарпаття»;
- написання рефератів (перелік наведено далі), теми яких здобувач узгоджує з викладачем навчальної дисципліни «Туристично-рекреаційні ресурси України та Закарпаття».

Підготовка реферату – один із найпоширеніших видів дослідницької роботи здобувачів, що використовується у вищій школі. Зазначений вид роботи сприяє розвитку в здобувача нахилу до пошукової, дослідницької діяльності та до творчого розв'язання навчально-виховних завдань освітнього закладу.

Реферат (від. лат. *refero* – повідомляю, доповідаю) – це стислий виклад у письмовому вигляді наукової літератури з теми, вчення, змісту книги тощо. Реферат також передбачає наявність доповіді на визначену тему, що включає огляд наукових та інших джерел з обраної теми або виклад змісту пошукової роботи.

Важливо зазначити, що в рефераті необхідно не лише висвітлити відповідну інформацію, а й показати своє ставлення до неї. Реферат демонструє ерудицію дослідника, його вміння самостійно аналізувати, систематизувати, класифікувати й узагальнювати суттєву наукову інформацію.

Обсяг реферату визначається специфікою теми і змістом матеріалу, кількістю відомостей, їх науковою цінністю або практичним значенням. Рекомендований обсяг становить 10-20 сторінок друкованого тексту.

Процес підготовки реферату має містити в собі наступні етапи:

- вибір теми;
- вивчення спеціальної літератури за темою реферату;
- складання плану;
- добір і вивчення додаткових джерел та інформації з обраної теми;
- добір практичного та статистичного матеріалу;
- опрацювання зібраного матеріалу;
- безпосереднє написання тексту реферату;
- формулювання висновків;
- оформлення реферату і списку джерел інформації;
- самокритична оцінка змісту і виправлення помилок;
- підготовка тез або доповіді до захисту реферату;
- захист реферату (під час лабораторного заняття, на студентській конференції та ін.).

Орієнтовна тематика рефератів

1. Теоретико-методологічні засади вивчення туристичних ресурсів.
2. Кадастр й реєстр туристичних ресурсів.
3. Історія вивчення та використання мінеральних вод в Україні.
4. Бальнеологічні курорти України.
5. Кліматичні курорти України.
6. Курорт Конча-Заспа та його характеристика.
7. Курорт Пуща-Водиця та його спеціалізація.
8. Особливості бальнеологічних ресурсів Полісся.
9. Географія використання пелоїдотерапії в Україні.
10. Курортотоліс Велика Ялта та його характеристика.
- 11.Перспективи розвитку бальнеологічного курорту Східниця.
- 12.Рельєф України як туристичний ресурс.
- 13.Печери України як туристичний ресурс.
- 14.Печери Тернопільщини та Буковини.
- 15.Класифікація об'єктів природо-заповідного фонду України.
- 16.Карпатський біосферний заповідник.
- 17.Дунайський біосферний заповідник.
- 18.Біосферний заповідник «Асканія-Нова».

19. Природний заповідник «Медобори».
20. Національний природний парк «Яворівський».
21. Природний заповідник Горгани.
22. Національний природний парк «Подільські Товтри».
23. Національні природні парки (Шацький, Карпатський, Подільські Товтри).
24. Лісові туристичні ресурси України.
25. Особливості кліматичних й пляжних туристичних ресурсів.
26. Визначні музеї України.
27. Видатні пам'ятки фортифікаційного зодчества України.
28. Використання замків, фортець, монастирів у туризмі.
29. Замки та фортеці Львівщини.
30. Золочівський замок: сучасний стан та перспективи використання.
31. Визначні історико-культурні пам'ятники Києва.
32. Визначні історико-культурні пам'ятники Львова.
33. Місто-музей Кам'янець-Подільський.
34. Історичні й етнографічні регіони України.
35. Історико-культурні ресурси Галичини.
36. Історико-культурні ресурси Поділля.
37. Історико-культурні ресурси Слобожанщини.
38. Історико-культурні ресурси Одеської області.
39. Культурно-історичні відмінності українських історико-географічних земель.
40. Об'єкти релігійного паломництва Чернівецької області.
41. Історико-культурні заповідники («Поле Берестецької битви», «Древній Галич»).
42. Сучасний стан та перспективи розвитку туристичної інфраструктури Карпатського регіону.
43. Законодавчі акти, що регулюють туристичну діяльність в Україні.
44. Природні туристичні ресурси південного берега Криму.
45. Природні туристичні ресурси Центральної України.
46. Природні туристичні ресурси Карпатського регіону.
47. Природні туристичні ресурси Східної України.
48. Характеристика туристичних кластерів України.
49. Історико-культурний і природний потенціал території в системі міжнародного і внутрішнього туризму.
50. Природна та історико-культурна спадщина ЮНЕСКО в Україні.
51. Екологічна ситуація в Азово-Чорноморському регіоні та її вплив на розвиток туризму.
52. Розвиток сфери гостинності в Україні.
53. Санаторно-курортне господарство України: сучасний стан і перспективи розвитку.
54. Транспорт і транспортна інфраструктура України
55. Курортні центри Закарпаття.
56. Фестивальний туризм в Закарпатській області.
57. Сучасний стан розвитку гірськолижного туризму на Закарпатті.
58. Археологічні пам'ятки Закарпаття як складова історико-культурних ресурсів.
59. Музеї Закарпаття.

60. Замки й фортеці Закарпаття та їх використання у туризмі.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: комп'ютерний клас, мультимедійне обладнання, карта України

Інформаційне та навчально-методичне забезпечення: доступ до мережі Інтернет, навчальне середовище Moodle, корпоративна пошта.

Програмне забезпечення: робоча програма навчальної дисципліни «Туристично-рекреаційні ресурси України та Закарпаття», засоби контролю знань (питання до заліку, тематика самостійної роботи, критерії оцінювання успішності), література до курсу (основна і допоміжна).

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Закон України «Про туризм» від 18 листопада 2003 р. № 1282. *Урядовий кур'єр*. 2003. 25 груд. (№ 244). С. 15-19.
2. Закон України «Про охорону культурної спадщини» від 08.06.2000 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 39. 333 с.
3. Закон України «Про курорти» від 5.10.2000 р. № 2026. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 50. 435 с.
4. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 р. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.03. 2017 р. № 168-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
5. Бейдик О.О. Словник-довідник з географії туризму, рекреації та рекреаційної географії. Київ, 1998. 130 с.
6. Бейдик О.О. Рекреаційне районування *Географічна енциклопедія України*. Т.3. Київ: вид-во ім. М.П. Бажана, 1990.
7. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування. Київ : видавничо-поліграф. центр «Київський університет». 2001. 395 с.
8. Бейдик О.О. Рекреаційні ресурси України. Київ: Альтерпрес, 2011. 462 с.
9. Заставецька О.В. Географія Закарпатської області. Навч. посіб. / О.В. Заставецька, Б.І. Заставецький, І.Л. Дітчук, Д.В. Ткач. Тернопіль : Підручники і посібники, 1996. 96 с.
10. Кілінська К.Й. Туристичні ресурси Карпато-Подільського регіону. *Вісник наукових досліджень. Серія Туризм*. Тернопіль, 2006. Вип. 1. С. 56-65.
11. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. Чернівці: Зелена Буковина, 2003. 312 с.
12. Кузик С.П. Теоретичні проблеми туризму: суспільно-географічний підхід. Львів : видавн. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2010. 254 с.
13. Любіцева О.О., Панкова Є.В., Стафійчук В.І. Туристичні ресурси України. Навч. посіб. Київ: Альтерпрес, 2007. 369 с.
14. Масляк П.О. Рекреаційна географія. Навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 343 с.
15. Мацола В.І. Рекреаційно-туристичний комплекс України . Львів: НАН України. ІРД, 1997. 156 с.
16. Мацола В.І. Рекреаційно-оздоровчо-туристичний комплекс (питання теорії, методології, практики). Львів: НАН України. ІРД, 1998. 278 с.
17. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство : навч. посіб. Київ : Альтерпрес, 2003. 352 с.
18. Пеняк П.С. Історико-культурна спадщина Хустського району як складова рекреаційних ресурсів Закарпаття. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку. Матеріали XX*

Міжнародної науково-практичної конференції (07.05. 2022, м. Бухарест дист.). Київ: ГО «ВАДНД», 2022. С. 315 – 320.

19. Пеняк П.С. Нематеріальна культурна спадщина Закарпаття як туристичний ресурс. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку. Матеріали XXIII-ої Міжнародної науково-практичної конференції (07.08.2022, м. Дікірх, Люксембург, дистанційно).* Київ: ГО «ВАДНД», 2022. С. 270 – 275.

20. Пеняк П. Історико-культурна спадщина як складова туристично-рекреаційних ресурсів Закарпаття. *Трансформація туристично-рекреаційної сфери в Україні: виклики війни, глобальні зміни та інноваційні рішення.* Колективна монографія. Ужгород: РІК-У, 2025. С. 207 – 241.

21. Пеняк П.С., Руснак В.І. Архітектурні пам'ятки як складова історико-культурних ресурсів Закарпаття. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку. Матеріали XXII Міжнародної науково-практичної конференції (07.07.2022, м. Любляна, дист.).* Київ: ГО «ВАДНД», 2022. С. 511 – 516.

22. Пеняк П.С., Кочан В.М. Особливості створення туристичного кластера на базі сакральної архітектури Міжгірщини (Хустський район Закарпатської області). *Сакральне та туризм: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції.* Київ: ТОВ «Геопринт», 2023. С. 172 – 176.

23. Петранівський В.Л. Туристичне краєзнавство. Навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 575 с.

24. Поп С.С. Природні ресурси Закарпаття . Ужгород : ТОВ «Спектраль», 2002. 296 с.

25. Рутинський М.Й. Географія туризму України. Навч.-метод. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 160 с.

26. Симоненко Б.К. Регіони України: проблеми розвитку. Київ: Наукова думка, 1997. 264 с.

27. Стафійчук В.І. Рекреалогія. Навч. посіб. Київ: Альтерпрес, 2010. 264 с.

28. Туристичні ресурси України. Під ред. О.І. Лугової. Київ: Ін-тут туризму федерації профспілок України, 1996. 352 с.

29. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. Навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 312 с.

Допоміжна література

30. Геоєкологія рекреаційних зон України. Київ : Нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 1996. 200 с.

31. Гетьман В.І. Українські Карпати. Ландшафтно-рекреаційні ресурси. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2010. 136 с.

32. Інформаційні інтернет-ресурси галузей туризму та готельно-ресторанного господарства: інформаційно – довідкове видання. / М.П. Пітин, Л.В. Антал. Львів: Інститут економіки і туризму, 2009. 52 с.

33. Качур І., Кул Ю., Ньорба В., Пеняк П. Перечинщина - край закарпатських Бескидів. Ужгород: Краєвиди Карпат, 2004. 79 с.

34. Кузан В., Ньорба В., Пеняк П. Іршавщина. Край зачарованої долини. Ужгород: Краєвиди Карпат, 2006. 72 с.

35. Кузик С.П. Оцінка рекреаційних ресурсів та проблеми розвитку туризму в прикордонних районах (на прикладі Львівської області) / *Туристичний феномен: економічні, соціальні, екологічні і культурно-історичні передумови та наслідки. Матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Святогорськ, 14-16 травня 2002 р.).* Донецьк, 2002. С. 288-290.

36. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг. Київ: Альтерпрес, 2002. 436 с.

37. Ньорба В., Пеняк П., Пеняк С. Ужгородський район. Ужгород: Краєвиди Карпат, 2001. 72 с.

38. Організація туристичної діяльності в Україні. Чернівці: Зелена Буковина, 2003. 312 с.

39. Правове регулювання туристичної діяльності: збірник нормативно-правових актів / під ред. В.К. Федорченка. – Київ : Юрінком, Інтер, 2002. 640 с.

40. Природно-заповідний фонд України загальнодержавного значення. Довідник. Київ, 1998. 240 с.

41. Рутинський М.Й. Географія туризму в Україні. Навч.-метод. посіб. Київ : ЦНЛ, 2004. 160 с.

42. Рутинський М.Й. Замковий туризм в Україні. Навч. посіб. Київ : ЦНЛ, 2007. 432 с.

43. Туристично-країнознавчі дослідження. Київ: Інститут туризму ФПУ, 2004. 361 с.
44. Соціально-економічна географія України. Навч. посіб. За ред. проф. О.Шаблія . Львів: Світ, 2000. 679 с.
45. Устименко Л.М. Історія туризму / Л.М. Устименко, І.Ю. Афанасьєв/. Київ: Альтерпрес, 2005. 320 с.
46. Федорченко В.Х. Туристський словник-довідник. Навч. посіб. / В.Х. Федорченко, І.М. Мініч/. Київ: Дніпро, 2000. 155 с.
47. Шаблій О.І. Основи загальної суспільної географії. Львів: видавн. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. 267 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

- Література по туризму. URL: tourlib.net/books_ukr
- Зелений туризм (сільський відпочинок в Україні). URL: www.ruraltourism.com.ua.
- Музейний простір України . URL: www.ukrmuseum.org.ua.
- Офіційний сайт департаменту туризму Міністерства культури і туризму України. URL: <http://www.tourism.gov.ua>.
- Офіційний сайт Держкомстату України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
- Презентаційний туристичний сайт Закарпатської області. URL: www.transcarpathiatour.ua.
- Спілка сприяння сільського зеленого туризму Україні. URL: www.greentour.com.ua.
- Українська спадщина (Історико-культурна спадщина України: пам'ятники історії, мистецтво, архітектура. Портал Науково-дослідного інституту пам'ятко-охоронних досліджень).URL: www.heritage.com.ua
- Українсько-польський туристичний портал. Рада з туризму Карпатського регіону. URL: www.tourism-carpathian.com.ua.

Додаток

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)